कक्षा 11

संस्कृतवाङ्मयादर्शः

(प्रथमो भागः)

कनिष्ठोपाध्यायः

कक्षा 11

संस्कृतवाङ्मयादर्शः (प्रथमो भागः)

संस्कृतवाङ्मयादर्शः (प्रथमो भागः)

कनिष्ठोपाध्यायः

कक्षा

माध्यमिक-शिक्षा-बोर्ड, राजस्थानम्, अजमेरम्

पाठ् पुस्तक निर्मा ा समिति

संस्कृतवाङ्मयादर्शः (प्रथमो भागः)
कनिष्ठोपाध्याय-कक्षायै स्वीकृतं पाठ्यपुस्तकम्

सं ोजक लेखक च डॉ. निरञ्जन साहुः
संभागीय-संस्कृत-शिक्षाधिकारी, अजमेर-संभागः, अजमेरम्।

लेखकग ा डॉ. रघुवीरप्रसादः शर्मा, प्राध्यापकः
निदेशालय-संस्कृतशिक्षा, राजस्थानम्, जयपुरम्।

डॉ. अनिलकुमारः शर्मा, प्राध्यापकः
निदेशालय-संस्कृतशिक्षा, राजस्थानम्, जयपुरम्।

डॉ. अञ्जना पाण्डेय, प्राध्यापिका,
राजकीय-वरिष्ठोपाध्याय-संस्कृत-विद्यालयः, कुण्डगेट,
सावरम्, अजमेरम्।

प्रास्ताविकं किञ्चित्

भारतस्य प्रतिष्ठे द्वे संस्कृतं संस्कृतिस्थता इति मूलमन्त्रमाधारीकृत्य संस्कृतस्याध्यापमध्ययनञ्च भवत:। संस्कृतविभागीयविद्यालयेषु कनिष्ठोपाध्यायकक्षायामध्यापनार्थं माध्यमिक-शिक्षा-बोर्ड-राजस्थानस्य निर्देशेन संस्कृतवाङ्मयादर्श: नाम पुस्तकमिदं लेखकै: प्रस्तुतम्। अत्र संस्कृतवाङ्मयमवगन्तुं विभिन्नेषु पुस्तकेषु पाठ्यांशा: संकलिता: सन्ति। व्याकरणं सर्वशास्त्राणां मुखं वर्तते। अत: प्रोक्तं यद्यपि बहु नाधीषे पठ पुत्र व्याकरणम्। सर्वप्रथमं श्रीमत: वरदराजस्य लघुसिद्धान्त-कौमुदीत: पूर्वकृदन्त-उत्तरकृदन्त-समास-उणादिकोषप्रकरणानि लिखितानि सन्ति। एतेषां प्रकरणानां सूत्रव्याख्या-सिद्धि-भावार्था: सरलसंस्कृतेन वर्णिता: सन्ति।

द्वितीयभागे संस्कृतसाहित्यस्याधुनिकोपन्यास: गद्यकाव्यान्तर्गत: श्रीमताम्बिकादत्तव्यासेन विरचित: शिवराजविजय: विद्यते। अस्मात् गद्यकाव्यात् प्रथमनि:श्वास: पाठ्यक्रमे गृहीत:। अत्र स्थितानां गद्यखण्डानां प्रसंग-अन्वय-व्याख्या-भावार्थ-व्याकरण-कोषादय: सुलिखिता:।

तृतीयभागे लोकव्यवहारान् परिज्ञातुं नीतिशास्त्राणि विरचितानि सन्ति। अस्मिन् प्रसंगे भर्तृहरिणा विरचितं नीतिशतकं सुप्रसिद्धम्। अस्मात् एकत: पञ्चाशत् श्लोका: पाठ्यक्रमे निर्धारिता: सन्ति। एषु श्लोकेषु मूर्खनिन्दा, चरित्रनिर्माणं, विद्यामहिमा, सत्संगते: महत्त्वं, धनस्य महत्ता, च वर्णिता: सन्ति।

चतुर्थभागे श्रीमता अमरसिंहेन विरचितात् अमरकोषात् भूमि-पुर्-शैल-सिंहादिवर्गा: समुद्धृता:। छात्रा: कोष-व्याकरणाभ्यां संस्कृतसाहित्याध्ययने पटव: भवितुं शक्नुवन्ति। संस्कृत-वाङ्मयादर्श-पुस्तकमिदं छात्रोपकाराय संस्कृतज्ञानवर्धनाय च सहायकं स्याद् इति आशास्महे।

पुस्तकमिदं सुरुचिरं विधातुं सन्नद्धा: सुलेखका: व्याख्याकारा: धन्यवादार्हा:। अस्मिन् कार्ये प्रत्यक्ष-परोक्षरूपेण यै: विद्वद्भि: मार्गदर्शनं प्रदत्तम्। वयं तेषां सर्वेषां महानुभावानां कृते हृदयत: कृतज्ञतां साधुवादान् ज्ञापयाम:।

संपादक: लेखकगणश्च

वि ा संस्कृतवाङ्म म्

समः घ टे पू ांक

क्र सं	अ िगम क्षेत्रम्	अंकभार
	लघुसि ान्तकौमुदी (कृदन्त, कृ प्रक्रि ा, उ ादि, उत्तरकृदन्त समास)	
	(i) पसि ि	
	(ii) सूत्र ा ा (सोदाहर ाम्)	
	शिवराजविज (प्रथमविरामः प्रथमनिश्वास)	
	(i) सन्दर्भ, प्रसंग, अन्व , ा ा, भावार्थ च।	
	(ii) कविपरिच सम्बन्ि ान प्र ना	
	(iii) विष वस्तु सम्बन्ि ान प्र ना	
	नीतिशतकम् (त लोका)	
	(i) प्रसंग, ा ा, भावार्थ च।	
	(ii) विष वस्तु सम्बन्ि ान प्र ना	
	अमरको ा (भूमि पुर शैल सिंहादिवर्गा)	
	रचनानुवाद संस्कृतानुवाद, अशुि संशो ानम्, निबं ालेखनम्	

नि ाारित पुस्तकम्

संस्कृत वाङ्म ादर्श (प्रथमो भाग) मा मिक शिक्षा बोर्ड द्वारा प्रकाशित

रचनानुवाद कौमुदी डॉ कपिलदेव द्विवेदी

वि ा सूची

(क) कृदन्तप्रकर ाम् (कृत् प्रक्रि ा)

(ख) पूर्वकृदन्तप्रकर ाम्

(ग) उत्तरकृदन्तप्रकर ाम्

(घ) समासप्रकर ाम्

ि ावराजविज (प्रथम नि वास)

नीति ातकम् (त लोका)

अमरको ा